

Φαίνεται πως ντράπηκαν τον ξένον άνθρωπο και του είπαν.

— Νά ιδούμε. Μπορεί να γίνει εύκολα.

Έκείνο το πρωί τον εκάλεσαν. Λαχτάρησε η καρδιά του. Βέβαια είχαν κάνει απόφαση να τον ξεκινήσουν. Τι διάβολο, αυτός ήταν που φερνε σωρὸ τὰ κατοστάρικα. Τους βρήκε μαζεμένους στο μεγάλο καφενείο.

— Ξέρεις, του μίλησε ο πρώτος, βρέθηκε αγοραστής για το καίκι. Κάνανε απόφαση να το πουλήσουμε. Η τιμή σε συμφέρει. Έξη χιλιάδες, μπορεί να τις κάνει έξη πεντακόσες, τί λές;

Δὲ μίλησε, κάτι του τριγγε το λαϊμό. Συχνόπαιζε τὰ μάτια του να μή φύγη κάποιο δάκρυ.

— Τί λές, του είπε πάλι, εμείς δεν μπορούμε να περιμένουμε. Έγώ τουλάχιστον δεν τὸ έννωω να ζημιώνουμαι κ' έχω ανάγκη από λεπτὰ.

— Μά, θάρρψε να είπῃ, μί μου είχατε είπῃ για καινούργια ξεκίνηση.

— Είχαμε είπῃ για καινούργια ξεκίνηση, μὰ τὰ χρόνια είναι ζαβά και χρειάζονται γερούς ανθρώπους και σὺ τιάκισες πιά.

— Τὰ παιδιά μου...

— Τὰ παιδιά σου μπορούν να βρουν δουλειὰ και σένα να βοηθήσουν. Έπι τέλους καθένας κοιτάζει τὸ λογαριασμό του, έχει τὸς δικούς του ανθρώπους και εμείς θέλουμε τὸν παρά μας και δὲ θὰ βρῆς καλύτερη περίσταση. Τὸ καίκι σου στην Πόλη να πῆς έξη πεντακόσες δεν τις βρίσκεις. Έμεις θὰ σ' έξοφλήσουμε και σὺ χαρίζουμε δ,τι μέινουν. Τί λές;

— Σὰς εύχαριστῶ. Νοικοκυρέοι είσαστε.

Σὲ λίγο τὸν κάλεσαν στο συμβολαιογραφείο να υπογράψῃ τὸ πουλητήριο. Παράδωσε τὸ κλειδί του καικού, παράγγειλε στα παιδιά να παραδώσουν τὰ πράματα και αὐτὸς είπῃ και κάθησε απέναντι στο καίκι, σὲ κάποια ταβέρνα. Ηθέλε να τὸ καμαρώσει, να τὸ χορτάσει, να τὸ ἀποχαιρέσει. Είκοσι χρονῶν συντροφή του. Σὲ λίγο είδε τὸ νέο καπετάνιο ν' ανέβῃ απάνω και ἔνα σηκώση τὴν παντιέρα. Τότε τὸ φούτωσε τὸ στήθος και χέκκοιος κόμπος έσπάθη στο λαϊμό.

— Παιδί, μισή δὲκὰ κρασί!

Μόνος του καθῶς ήταν τὸ τρέβῃζε ὄλο και παράγγειλε δεύτερο, τρίτο.

Όταν είδε τὰ παιδιά του ν' ἔαφῃνον τὸ καίκι, τὰ μάτια του πλημμύρησαν δάκρυα, σήκωσε τὸ ποτήρι γεμάτο κρασί και φώναξε.

— Πάντα καταδόδιο. Νίκο, φώνηξε νέρθουν τὰ βιολιά.

Υἱορα, Ἀπρίλης 1905.

ΜΗΤΕΟΣ ΑΝΘΕΜΗΣ

ΦΙΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Πόλη 20 τού Ἀπρίλη 1905

Αγαπητέ μου φίλε,

Πριν απ' τὸ παρασμένο μου γράμμα είχα στείλει ένα άλλο, τὸ ὁποῖον, φαίνεται, δὲν έλαβες. Μὰ δὲν πειράζει. Ίσως ἀργότερα σὺ πῶ μερικά απ' ὅσα έγραφα τότες.

Ας είναι. Τώρα τὸ ζήτημα είναι για κείνα που τόλμησες να μου ἀπαντήσης. Ξαφνικό μου ἦρτε. Ακόμα δὲν μπορῶ να τὸ χωνέψω κι οὔτε μέρχεται να τὸ πιστέψω ὀλότελα. Πέφτω, σηκώνουμαι, προσπαθῶ να διώξω τὸ κακό ὄνειρο που με παιδίθει σα βραχνῆς, μὰ τίποτα δὲν καταρῶνω. Πάντα ἡ ἐπανάσταση, που καλοσκάνισης μέσ' τὸ κεφάλι σου, τὸ ἄλλοτες τόσο εἰρηνικό, προβάλλει μπροστά μου και με πεθαίνει. Βλέπω ὄλα τὰ παλαιὰ στοιχεῖα σὰν γεροντάκια με μακριὰ και κάτασπρα γένεια, με τὴν μεγαλοπρέπεια και τὴν εὐγένεια ζουγραφισμένη στο πρόσωπό τους τὸ ἀγαθὸ, να παλαίθουν λυσσασμένα με κάτι καινούργια πλάσματα, που σὰν μανιτάρια φύτρωσαν θαρρεῖς ἀπροσκάλεστα ἀνάμεσα στα λουλούδια. Και βλέπω τὰ γεροντάκια να πέφτουν μέσα στο νοῦ σου, να γκομαχῶνε, να σωριάζονται ἀκατάπαυτα, κι ἀπάνου στα μισοσκοτωμένα κορμιά τους να πλώνονται κάτι σημαῖες τριχωτές, βαμμένες

στο αίμα τῆς ἀφτερης δόξας, που για πάντα φέρουγισε απ' τὸ μυαλό σου τὸ θρόνο. Κ' ὕστερα απ' τὴ μάχη κάτι σάτυροι να ξετροπῶνουν και να γελοῦν με τῶν παθῶν μου τὸν τῆραχο...

Νά τί μ' έκαμε τὸ γράμμα σου. Ποῖς να μου τῶλεγε, καλέ μου φίλε, ὅτι τὸ μικρόβιο θῆβρισκε τόσο γλήγορα ἔδαφος γονιμοποίησης σὲ ἄνθρωπο σὰν κι εσένα, με τέτιο χαρακτήρα και παρελλόν; Νά σου θυμῶσω τὴν παρασμένη ζωὴ μας, τὴ σχολική; Νά σου θυμῶσω τὰ δάκρυα που εχυνες ἀπό συγκίνηση σὰν διαβάζεις τῶν ἀρχαίων τὰ ἔργα και συνομιλοῦσες μαζί τους; Νά σου θυμῶσω τὸς ὄρκους, που ἀμέτρητες φορές ὀρκίσθηκες στῶν προγόνων τὸ ὄνομα, να μὴν προδώσης ποτέ τὴν ἁγία παρακαταθήκη που τώρα και τρεῖς χιλιάδες χρόνια μῆς παρέδωκαν οἱ πρώτοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδας, οἱ Πελασγοί; Έσύ είσαι ἐκεῖνος που έγραφες τις συνθέσεις σου σὲ Θουκυδίδειο ὕφος και στιχουργοῦσες με διθυράμβους και λαμβικούς σὲ κάθε δασκάλου μνημόσυνο; Έσύ είσαι κείνος που λέγες, ὅτι γλώσσα ἄλλη στον κόσμο δὲν μπορεῖ να ὑπάρχει ἔξόν ἀπὸ τὴν ἀρχαία μας, ὅτι θὰ νῆλθη μέρα ἡ Ἑβρώπη ὄλη, ἀποκηρύχοντας τὴν βαρβαρότητά της, αὐτὴν να παραδεχτῇ και να προσκυνῆσει; Έσύ είσαι ἐκεῖνος στον ὁποῖο ἐπρόβλεπα τὸν δεύτερο Κορῆ μας, τὴ δεύτερη και τελειωτική νίκη κατὰ τοῦ χυδαῖσμου; Μὰ τί να σου τὰ λέω; Έσύ ξεφωνίζεις να σ' ἀκούση ὁ κόσμος ὅλος ὅτι ἐλπῖδα πιά γυρισμοῦ στις πρώτες ἄρχες να μὴν τρέφουμε. Όσες φορές διαβάσω τὰ λόγια τούτα θαρρῶ και μιλῶ με ἄνθρωπο, που σκοπέθει να πῆση στη θάλασσα. Και δὲν είσαι σὲ καλύτερη θέση τέτιου ἀνθρώπου. Μὴ γελῖσαι.

Σὰν πῆγες να κατοικήσης στην Ἀθήνα ἔμαθα ἄκρες-μέσες πως ἡ αἴρεση κατῶρῳσε να σὲ κλονῖση. Και λυπήθηκα ὅτι τὸ κλίμα ἐκεῖνο έχει τὴν ὀλέθρια αὐτὴν ἐπίδραση σ' ὅσους ἀποφασίζου να φεύγουν απ' τὴν ἔστια τῶν φῶτων και να μετοικοῦν στη χώρα ἀπὸ μόνο γαῖδάρους τρέφει τώρα κατὰ τὸν ὑπαιθρο ἐκεῖνον ποιητή.

Μὰ είπα πάλι, για να παρηγορηθῶ, ὅτι γλήγορα θὰ μετανιώσης, και μ' αὐτὴν τὴν πεποῖθηση ἄρχισα να σου γράφω και μιὰν ὄρα ἀρχήτερα να σὲ ξαναφέρω στη μάντρα, απ' τὴν ὁποῖα πλανήθηκες. Γι' αὐτὸ προτίμησα να σου διηγῶμαι ἡσυχὰ και με τὴ σειρά, ὅσο τὸ δυνατὸ χρονολογικά, ὄλης τῆς πνευματικῆς μας κίνησης τὴν πορεία. Ἀπ' αὐτὰ, ἔξόν που θὰ λάβεις ἀφορμὴ να θαυμάζεις με τί τρόπους δένουμε και λύνουμε τὰ διάφορα ζητήματα, θὰ φώτιζες τὸ νοῦ σου βαθμηδόν και θὰ μου χρεωστοῦσες και χάρη.

Μὰ τὸ γράμμα σου, ἔξόν που ἔδειχνε τὴ δική σου ἐπανάσταση, ἦταν πεπρωμένο νάναστατώση και τὸ δικό μου κεφάλι. Η σειρά τῶν σκέψεων ἔπαθε διατάραξη. Κι απ' ἐκεῖ που ἦμου ἐλεύθερος στην ἐκλογή και στην ἐκθεση τῶν διανοημάτων, τώρα με σκλαβώνεις. Με ἀναγκάζεις να κολουθῶ τὴ διάσωσή σου και με περιορίζεις στο στενὸ κύκλο τῶν δικῶν σου συλλογισμῶν.

Δὲν είμαι ἄνθρωπος ἐγὼ που δέχεται ὄλα αὐτὰ ἀγογγύστως. Μὰ ἔλα που είσαι φίλος μου, και σὰν τέτιο πρέπει να σὲ ἀκούσω. Έλα που είμαι ἀντιπρόσωπος τῆς ἰδέας, τὴν ὁποῖα ἀποκῶρηξες, και πρέπει να σὲ μεταπεισῶ.

Πριν ὅμως καταπιαστῶ τὴν ἀναίρεση ὄλων ἐκείνων τῶν παραδοξολογιῶν σου χρέος μου θεωρῶ να σου θυμῶσω ὅτι ἐγὼ, γερός μελετητῆς τῆς γλωσσολογίας, τὰ ἐπιχειρήματά μου δὲν θὰ τὰ ξεφουρνίζω απ' τὰ σύννεφα μέσα, καθῶς κάμετε εσείς. Θᾶχω βάση τῶν λόγων μου ὄλα ὅσα γράφηκαν για τὸ ζήτημα και ἄλλοῦ μὲν, ἀλλὰ προπάντων ἔδῶ στην Πύλη, ἡ ὁποῖα, είναι τώρα ἀκρετὸς καιρός, ἀπόκτησε τὸν ἐπι-

ζηλο βαθμὸ τὸ ἀφωσιωμένου ὑπασιστη τῆς Καθαρέουσας και μερικὰ παρῶσημα ἀδαμαντοκόλλητα για βραβεῖο τοῦ ἀξιώματος.

Ότι αὐτὴ ἡ ἀψήλη ἐχτίμηση είναι εὔστοχη και δίκαια δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, κροῦ εμείς οἱ Πολῖτες, κατὰ τὴν ρητὴ τὸ ἀγαπημένου μας «Ταχυδρόμου» ἐμολογία, «διαφόρων λόγων ἐνεκα, συνειθίσαιμεν και να κρίνουμε και να αἰσθανῶμεθα θυγέστερον». Δὲν ξέρω τί θὰ ἀπαντοῦσες σὲ μιὰ τέτια μαρτυρία. Μὰ πρόσεξε που θὰ στηρίξης τὸς λόγους σου. Γιατί πύργοι στον ἀέρα δὲν μ' ἀρέσουν και πολὺ φοβοῦμαι να κατοικῶ σὲ παλάτια, που οἱ ὄμοιοι σου προσπαθοῦν να χτίσουν αστῆς θάλασσας ἐπάνω τὰ νερά» κατὰ τὸν Ψυχᾶρη σας.

Γιὰ σου
ΔΑΜΠΝΑΣ

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΛΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἀπὸ Πέμπτη σὲ Πέμπτη

Υπουργός Ἑσωτερικῶν ὁ Θ. Π. Ντεληγιάννης

Στοιωμοί. Ἀθήνα 2, Θουρία, 1, Πάτρα 1, Βοδενά 1, Αἰτωλικὸ 1.

Λαβωμοί. Ἀθήνα 14, Περαιάς 9, Ἐπαρχίης 6.

Κλεφές. Ἀθήνα 17, Περαιάς 8, Ἐπαρχίης 11.

Ἀπαγωγές. Ἀθήνα 1, Τρίκαλα 1.

Ο ΤΙ ΕΛΕΤΕ

Μὰ σπουδαία εἰδηση για τὸς πατριώτες. Ὁ Παπαδιαμάντης πῆρε πεντακόσων ρούβλια ἀπὸ τὸν Ποποδονότσεφ για να γράψῃ στη δημοτικὴ τὸ ὄραῖο δῆγημά του που δημοσιεύουμε σήμερα.

— Ἀντίο φτώχεια λοιπόν και να μᾶς γράψῃ κι ἄλλα. Μ' ὄλα τὰ φοβερά ἔξοδα τοῦ πολέμου της, περισσεύουν πάντα ρούβλια στη Ρωσία και για τὸς δημοτικιστάδες μας!

— Ὁ Κουρούπης, μαθῖνουμε, ετοιμάζει κάποιο μεγάλο και τρομερὸ λεξικό τῆς Δ η μ ο τ ι κ ῆ ς γλώσσας!

— Τὸ λέει Ὁ κ ε α ν ὸ. Ἀν τῶλεγε «Θάλασσα» ἔβταν καλύτερος και σωστότερος ὁ τίτλος γιατι κάποιο θαλάσσωμα μῆς μυρίζεται.

— Γιωματῆ ζωὴ κι ὀμορφιά ἡ μετάφραση τοῦ «Ναῦτη» τοῦ Τερῆ που παίχτηκε τὴν παρασμένη βδομάδα στο Δημοτικὸ Θέατρο.

— Τὴν ἔκανε ἡ κ. Ἐλένη Τριγγέτα κι ἂ λείπανε λίγες, μὰ πολὺ λίγες, λέξεις σχολαστικῆς ἀπ' αὐτὴν, ἡ μετάφραση ἔβταν τέλεια δημοτικὴ.

— Να μᾶς δῶσει κι ἄλλα τέτια ὀμορφα ἔργα ἡ κ. Τριγγέτα, ἀπὸ τὰ πόθειες πως ξέρει να μεταφράζει με γούστο και μ' ἀσθημα.

— Μέσα στα κόλλυβα που μ' ἀπτοχεριὰ μοίρασε τὸ Δημοτικὸ μας συμβούλιο, μονάχα ὁ φτωχὸς ὁ κ. Νέης δὲν πῆρε πεντάρα για τις «Ἀθῖδες» του.

— Κακό αὐτό! Φταῖει ὅμως κι ὁ μελισταγάστατος ποιητῆς που δὲν τὸ σκέφτηκε να περάσει μέσα στο μαρτυρολόγιο τῶν «Ἀθῖδων» του και τις κυρίες μερικῶνε δημοτικῶν Σρμβούλων. Ἡ ἀναφορὰ του τότε θὰ γινότανε δεχτῆ μ' ἐνοχοισμὸ.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Μαρτζ. Κέρκυρα. Λάβαμε τὴ συντρομή και σὰς εύχαριστοῦμε.— κ. Ἀχ. Γ. Ψ. Μεγάλο τὸ θέμα και γι' αὐτὸ ἤθελε περισσότερη δουλιὰ. Δοκίμασε σ' ἄλλα και θὰ πτύχει.— κ. Κ. Παπαθ. Βελεστίνο. Σὰς στείλαμε χτῆς «Ἰλιάδα» τοῦ Πάλλη και τᾶλλο βιβλίο. Πληροφορεῖστε μας, παρακαλοῦμε, τὴν παραλαβὴ τους.— κ. Δάμπη Μαρά. Πολὺ μᾶς ἀρεσε τὸ κριτικὸ σας σημεῖωμα και θὰν τὸ δημοσιέψουμε, ἴσως στᾶλλο φύλλο. Να μᾶς στέλνετε τέτια και θὰν τὰ δημοσιεύουμε μ' εύχαρίστηση.— κ. Ε. Στουρ. Και στη γλώσσα και στην τεχντροπία Κι μ ω ν ἱ ζ ε τ ε παραπολύ και γι' αὐτὸ ληπούμασε που δὲ μποροῦμε, μ' ὄλη τὴν καλή μας διάθεση, να δημοσιέψουμε τὸ ἔργο σας,